

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© 2014 ГРЕЧИНА І. В.

УДК 168.4:005

Гречина І. В. Науково-методичні підходи до аналізу потенціалу розвитку підприємства

Стан економіки України у сучасний період спонукає підприємства до пошуку нових можливостей їх розвитку, що обґрунтовує актуальність теми дослідження. У статті на підставі систематизації існуючих підходів до аналізу потенціалу розвитку підприємств виокремлено два основних наукових підходи: перший спрямований на аналіз перспектив саморозвитку економічної системи; другий – на аналіз ймовірності примноження можливостей. З метою підвищення якості формування методики аналізу потенціалу розвитку підприємства запропоновано організаційну модель методики та надано характеристику її елементам. Запропоновано методику аналізу потенціалу розвитку підприємства, в основу якої покладені показники потенціалогічної стійкості. Наукова новизна методики полягає у можливості урахування шляхів розвитку підприємства з використанням коефіцієнту потенціалу розвитку підприємства (показник КПП): саморозвиток або ймовірність примноження можливостей, що простежується у взаємозв'язку ресурсів і прибутку.

Ключові слова: потенціал, потенціалогічний аналіз, модальність, методика, організаційна модель, потенціалогічна стійкість

Рис.: 2. Табл.: 1. Формул: 3. Бібл.: 21.

Гречина Ірина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра контролю і АГД, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)

Email: grechinalra@i.ua

УДК 168.4:005

UDC 168.4:005

Гречина И. В. Научно-методические подходы к анализу потенциала развития предприятия

Современное состояние экономики Украины побуждает предприятия к поиску новых возможностей их развития, что и обосновывает актуальность темы исследования. В статье на основе систематизации существующих подходов к анализу потенциала развития предприятия выделены два основных научных подхода: первый направлен на анализ перспектив саморазвития экономической системы; второй – на анализ вероятности роста возможностей. С целью повышения качества процесса формирования методики анализа потенциала развития предприятия предложена организационная модель методики и дана характеристика ее основным элементам. Разработана методика анализа, в основу которой легли показатели потенциалогической устойчивости. Научная новизна полученных результатов состоит в возможности определения основных направлений развития предприятия с использованием коэффициента потенциала развития предприятия (показатель КПП): саморазвитие или вероятность примножения возможностей, что прослеживается через взаимосвязь ресурсов и прибыли.

Ключевые слова: потенциал, потенциалогический анализ, модальность, методика, организационная модель, потенциалогическая устойчивость

Рис.: 2. Табл.: 1. Формул: 3. Библ.: 21.

Гречина Ирина Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра контроля и АХД, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Щорса, 31, Донецк, 83050, Украина)

Email: grechinalra@i.ua

Hrechina I. V. Scientific and methodical approaches to analysis of enterprise development potential

The modern state of the Ukrainian economy urge enterprises to search for new possibilities of their development, which makes the study subject topical. The article systemises existing approaches to analysis of the potential of enterprise development and marks out two main scientific approaches: first is directed at analysis of prospects of self-development of the economic system; the second – at analysis of probability of possibilities of growth. In order to increase the quality of the process of formation of methods of analysis of potential of enterprise development, the article offers an organisation model of methods and characterises its main elements. It develops methods of analysis, in the basis of which there are indicators of potentialogical sustainability. Scientific novelty of the obtained results lies in a possibility of identification of main directions of enterprise development with the use of the enterprise development potential ration: self-development or probability of augmenting opportunities, which is traced through interconnection of resources and profit.

Key words: potential, potentialogical analysis, modality, methods, organisation model, potentialogical sustainability

Pic.: 2. Tabl.: 1. Formulae: 3. Bibl.: 21.

Hrechina Iryna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Control and Administrative Activity, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (vul. Shchorsa, 31, Donetsk, 83050, Ukraine)

Email: grechinalra@i.ua

Вступ. Стан економіки України, у такий складний економічний період спонукає підприємства різних галузей до пошуку нових можливостей їх розвитку і удосконалення. Складність економічного стану країни підтверджується офіційними даними, оприлюдненими на сайті Міністерства економічного розвитку і економіки України, де говориться, що номінальний валовий внутрішній продукт за III квартал 2013 р. склав 392,6 млрд грн, а реальний порівняно

з III кварталом 2012 р. скоротився на 1,3% [1]. Скорочення валової доданої вартості у III кварталі 2013 р. порівняно з відповідним періодом 2012 року зафіксовано за такими видами економічної діяльності, як: будівництво, переробна промисловість, сільське господарство та ін. Зростання виробництва валової доданої вартості відбулося у торгівлі, сфері операцій з нерухомим майном, оренди, інжинірингу, послуг підприємцям, діяльності транспорту та зв'язку, до-

бувній промисловості, фінансовій діяльності та ін. [2]. Слід акцентувати увагу на такому факті, що якщо максимальне підвищення валової доданої вартості зафіксовано на рівні 3,4%, то максимальне зниження складає 11,7%. Вищевикладене робить актуальними питання дослідження основних науково-методичних підходів, спрямованих на аналіз потенціалу розвитку сучасних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми управління потенціалом підприємств досліджували такі зарубіжні вчені-економісти як: Р. Маккен (P. McCann), В. Крейдер (B. Kreider) [3], В. О. Мілс (W. O. Mills) [4], Б. Карлоф (B. Karlof) [5], С. А. Маркова (S. A. Marcova) [6] та ін. Питання оцінки ефективності використання окремих видів ресурсів, формування та аналізу стратегічного, економічного та виробничого потенціалів підприємства розглядали: О. Ю. Амосов [7], Д. Васильківський [8], В. А. Винокуров [9], З. І. Галушка [10], В. Я. Заруба [11], С. І. Левик [12], Ю. Ю. Мороз [13], К. І. Редченко [14], Т. І. Світлична [15], О. М. Скібіцький [16], А. М. Таранюк [17], В. А. Чичун [18], О. В. Чернієва [19] та багато ін.

Формалізація підходів різних науковців дозволила всебічно розглянути існуючу проблему та зробити висновок, що низку питань, спрямованих на аналіз потенціалу розвитку підприємства, недостатньо розроблено і досліджено. Особливо гостро ця проблема постає кризь призму розвитку ідей потенціалогічного аналізу, як нового, самостійного виду економічного аналізу [20]. Цей факт свідчить про те, що визначені у статті проблемні питання потребують постійного удосконалення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується зазначена стаття. Віддаючи належне внеску зазначених вище авторів, слід зауважити, що через відмінності в цілях, завданнях, методологічному та методичному напрямку аналізу потенціалу розвитку підприємств потребують подальших цілеспрямованих досліджень саме науково-методичні підходи до його проведення.

Метою даної статті є дослідження основних науково-методичних підходів до аналізу потенціалу розвитку підприємства з розробкою на їх основі сучасного методичного інструментарію потенціалогічного аналізу.

Логіка міркувань привела до необхідності вирішення таких завдань: визначення основних наукових підходів до аналізу потенціалу розвитку підприємства; розробки організаційної моделі методики аналізу потенціалу розвитку підприємства; формування методичного інструментарію потенціалогічного аналізу розвитку підприємства.

Підхід, який рекомендовано у статті, ураховує основні філософії можливого, системного підходу, науки енваїроніки; науки потенціалогії та економічного аналізу.

Основні результати дослідження. Визначення якісних науково-методичних підходів є запорукою створення ефективного методичного забезпечення, що являє собою один з найважливіших елементів системи аналізу потенціалу розвитку підприємства.

У загальному вигляді потенціал розвитку спрямований на удосконалення системи управління і основної діяльності підприємства та на пошук комплексу можливостей його саморозвитку. Потенціал розвитку тісно пов'язаний зі стратегічним потенціалом підприємства [20]. Обґрун-

туємо. У цілому, «стратегія – це системна концепція, що пов'язує і спрямовує зростання складної організації» [9, с. 163], тобто її розвиток і удосконалення. В. А. Чичун на пряму розглядає потенціал розвитку у системі стратегічного аналізу і визначає такі його напрямки як: можливість комбінації ресурсів, що формують унікальні властивості на основі координованого розміщення ресурсів; компетенції, які формуються на основі механізмів інтеграції організаційних процесів, проектування адекватної до цілей організаційної структури й корпоративної культури підприємства; здатності стратегічного бачення, створення інновацій і стратегічної гнучкості для досягнення цілей підприємства на основі управління, що визначає й інтегрує все можливе і здатності [18]. І, що особливо підходить до рамок нашого дослідження, це висновки зазначеного автора стосовно пропонованих напрямів методики: «відображено інтеграцію статичних аспектів (ресурсів і компетенцій) з динамічними – процесами пошуку, формування й розвитку стратегічного потенціалу (здатності бачення перспективи, стратегічна гнучкість, інновації тощо) [18].

С. І. Левик у [12, с. 111] зазначає, що «стратегічний аналіз має подвійне спрямування: в майбутнє (чого ми хочемо досягти – формування стратегічних цілей) та з майбутнього до сучасного (що ми маємо зробити сьогодні, щоб отримати бажаний результат у майбутньому)». Такий підхід підкреслює важливість визначення напрямків потенціалогічного аналізу. Крім того, думка автора спрямована на пошук альтернативних методик оцінки потенціалу розвитку підприємства в системі стратегічного аналізу.

Отже, при розгляді потенціалу розвитку підприємства основою досліджень стають внутрішні потужності економічної системи, а саме: нереалізовані можливості потенціалу організованості, функціональних зв'язків та взаємодіючих процесів. При розгляді комплексу можливостей, які є основою розвитку підприємства, акцент робиться не стільки на примноження можливостей, а на ймовірність їх здійснення, що відповідає ідеям філософії можливого.

Таким чином, методика потенціалогічного аналізу розвитку підприємства може узагальнювати у собі два головних наукові підходи: 1. підхід, спрямований на аналіз перспектив саморозвитку економічної системи; 2. підхід, спрямований на аналіз ймовірності примноження можливостей (рис. 1).

Кожне підприємство самостійно обирає необхідні перспективні підходи та розробляє відповідні стратегії розвитку потенціалу. Це у подальшому стає основою у виборі напрямів аналізу, які представлені на рис. 1.

Крім цього, необхідно чітко визначитися з методичним забезпеченням процесу потенціалогічного аналізу розвитку підприємства. Спираючись на загальнонаукову діалектичну теорію пізнання та основні постулати системного підходу, з метою підвищення якості проведення аналізу потенціалу розвитку підприємства, побудуємо організаційну модель методики (рис. 2). Наведена організаційна модель ураховує взаємозв'язок між суб'єктом аналізу й суб'єктами прийняття рішень за його результатами, метою та завданнями аналізу, основними елементами моделі методики і результатом потенціалогічного аналізу. Зауважимо, що найбільшу актуальність у даному контексті отримує

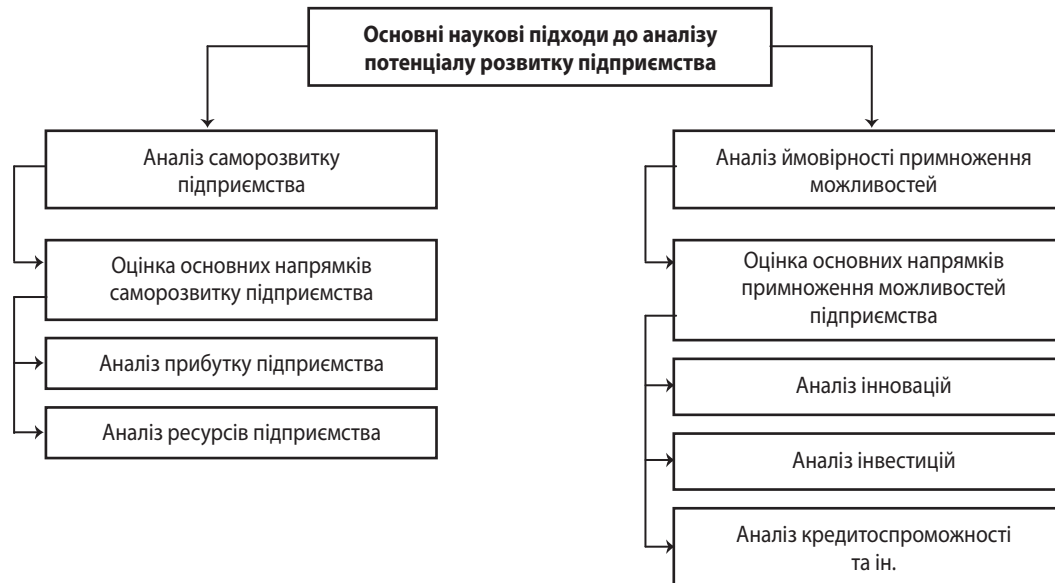

Рис. 1. Основні наукові підходи до потенціологічного аналізу розвитку підприємства: авторська розробка

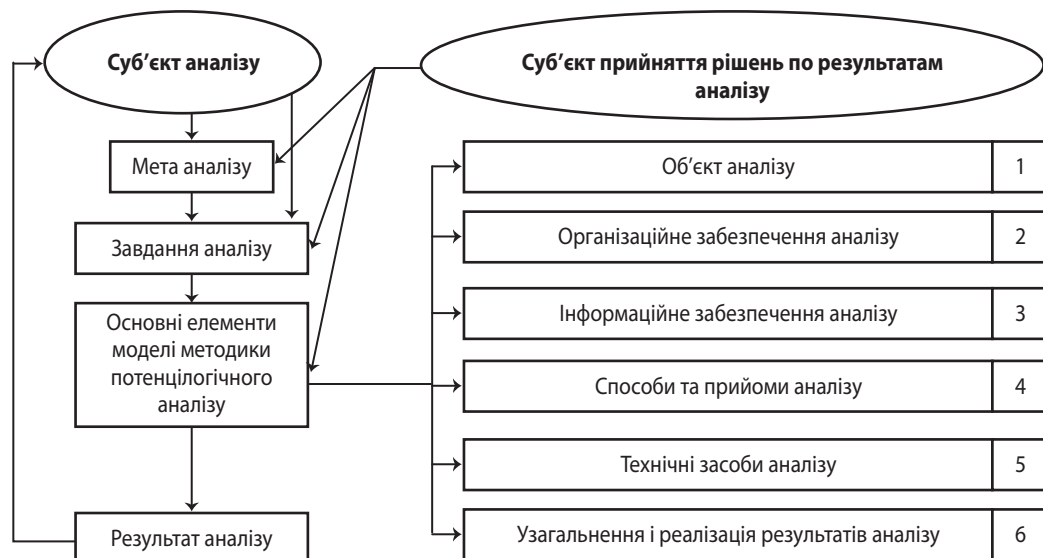

Рис. 2. Організаційна модель методики аналізу потенціалу розвитку підприємства (авторська розробка)

взаємозв'язок між суб'єктом аналізу і суб'єктами прийняття рішень за результатами аналізу.

Розглянемо представлену організаційну модель більш детально. Для цього у табл. 1 подамо коротку характеристику основних елементів моделі методики потенціологічного аналізу розвитку підприємства.

Отже, мета і завдання потенціологічного аналізу розвитку підприємств безпосередньо впливають на зміст основних елементів моделі методики.

Рис. 2 ілюструє, що аналіз потенціалу розвитку підприємств тісно пов'язаний із метою суб'єкта. У випадку зміни мети суб'єкта може змінюватися й мета аналізу, що, у свою чергу, підкреслює факт дотримання теорії цілепокладання, ідею доцільності та прояву критеріїв модальності.

Такий стан речей обґрунтовує можливість вибору наступної мети потенціологічного аналізу розвитку під-

приємства – представити інформацію в цілому про потенціал досліджуваного підприємства. За цим актуалізуються питання чіткого визначення методик потенціологічного аналізу розвитку підприємства. З метою вирішення даного питання звернемось до наукометричної бази, що наведена у [21]. Систематизоване подання отриманих результатів дозволило говорити про таке: у [5; 7; 8; 11; 12; 17] автори акцентують увагу на необхідності використання методики SWOT-аналізу; у [10] автори акцентують увагу на аналізі зовнішнього та внутрішнього середовища організації (підприємства) з метою визначення стратегії подальшого розвитку. Комплексне дослідження позитивних і негативних факторів, які можуть вплинути на хід досягнення стратегічних цілей підприємства, визначається у [14]. На аналізі ефективності стратегії, яка реалізується на підприємстві зараз та можливості її модифікації чи заміни з метою при-

Таблиця 1

Характеристика основних елементів моделі методики потенціалогічного аналізу розвитку підприємства

№ з/п	Структурні елементи оцінки	Зміст
1	Мета	Оцінити існуючий потенціал розвитку та удосконалення підприємства та його можливості
2	Завдання	1) аналіз потенціалу розвитку і удосконалення підприємства; 2) аналіз потенціалу можливостей підприємства; 3) розробка якісних управлінських рішень за результатами проведеного потенціалогічного аналізу
3	Об'єкти	Сукупний потенціал економічної системи.
4	Суб'єкти	Власники та топ-менеджери підприємств, незалежні експерти, консалтингові центри, другі за необхідністю
5	Організаційне забезпечення	Сукупність норм, правил, регламентів, стандартів
6	Інформаційне забезпечення	Дані публічної бухгалтерської звітності, анкети, листи-тести
7	Методичні прийоми	Аналіз, синтез, групування, теорія нечітких множин, економіко-математичні моделі, експертні методи
8	Технічні засоби оцінки	Використання комп'ютерної техніки в процесі проведення аналізу
9	Вихідна результативна інформація	Пояснювальна записка за результати аналізу
10	Користувачі	Власники та керівництво підприємств

скорення досягнення стратегічних цілей, наполягають автори у [12]. У [13, с. 271] достатньо повно систематизовані основні методи стратегічного аналізу, які використовуються при оцінці головних напрямів саморозвитку підприємства: стратегічні аналітичні методи (Бостонська матриця, матриця екрану бізнесу General Electric, галузевий аналіз, аналіз стратегічних груп, аналіз вартісних ланцюжків); методи конкурентного аналізу та аналізу споживачів (аналіз «сліпих» зон, конкурентний аналіз, сегментації споживачів, аналіз споживчої цінності, аналіз функціональних можливостей і ресурсів, оцінка індивідуальних характеристик конкурентів); аналіз зовнішнього середовища (аналіз проблем, аналіз загального оточуючого середовища, аналіз сценарію, аналіз посередників); методи аналізу розвитку (аналіз кривої досвіду, аналіз вектору зростання, патентний аналіз, аналіз життєвого циклу продукції, аналіз S-кривих); методи фінансового аналізу. Багато авторів, які наполягають на необхідності використання методів фінансового аналізу, особливо акцентують увагу на фінансовій стійкості як індикаторі розвитку економічної системи [7; 17; 19].

Таким чином, можна зробити висновок про існування достатньо багатого арсеналу методів оцінки потенціалу розвитку підприємства, які сконцентровані у рамках стратегічного та фінансового аналізу, цільова орієнтація яких значно відрізняється від потенціалогічного. Спираючись на результати опрацювання наукової літератури і застосовуючи основні концепти стратегічного та фінансового аналізу, вважаємо, що у рамках потенціалогічного аналізу розвитку підприємства можна використовувати: 1. SWOT-аналіз, який надасть можливості визначити потужні і слабкі сторони діяльності підприємства у конкурентному середовищі; 2. Методи аналізу розвитку (аналіз кривої досвіду, аналіз вектору зростання, патентний аналіз, аналіз життєвого циклу продукції, аналіз S-кривих та ін.), які дозволять ви-

значити основні фактори, що здійснюють вплив на розвиток підприємства, удосконалення його основної діяльності та можливості зростання; 3. Методи фінансового аналізу, з акцентом на фінансову стійкість підприємства.

Обрані методи бачаться найбільш обґрунтованими, оскільки враховують конкурентоспроможність підприємства та основні фактори, які впливають на її рівень. Акцентується увага і на фінансовій стійкості об'єкта дослідження, що є запорукою реалізації комплексу його можливостей у довгостроковій перспективі. Обґрунтовують обрані методи такі ключові категорії, як: ресурси і стратегія розвитку, використання яких у системі потенціалогічного аналізу не є можливим у звичайному виді.

Логіка міркувань привела нас до доцільності трансформування існуючої методики по визначенню фінансової стійкості підприємства (майже про подібний підхід ведеться мова О. В. Черняевой та І. В. Гаврилової у [19, с. 93] та Т. І. Світличної у [15]) до ідей потенціалогічного аналізу і розробки показників потенціалогічної стійкості підприємства. У пропонуваніх показниках за основу обрані наявні ресурси та стратегія розвитку підприємства. В якості стратегій розвитку урахована як ймовірність саморозвитку, так і ймовірність примноження можливостей підприємства.

Отримаємо наступний алгоритм:

- 1) розмір ресурсів і прибутку повністю забезпечує процес розвитку підприємства, і тому в збільшенні ресурсного потенціалу нема необхідності; механізм управління функціонує без змін:

$$ПП \leq РП + П, ПП / РП + П \leq 1; \quad (1)$$

де $ПП$ – потенціал підприємства;
 $РП$ – ресурси підприємства;
 $П$ – прибуток підприємства.

- 2) ресурси, які має підприємство, лише частково забезпечують потенційний розвиток, тому потрібне їх нарощування у міру потреби, тобто залежно від етапів реалізації; механізм управління спрямований на зростання потенціалу підприємства:

$$PP > RP + P, PP / RP + P > 1; \quad (2)$$

- 3) ресурсів підприємства спочатку недостатньо, що обумовлює необхідність їх формування до виконання того чи іншого етапу реалізації стратегії, механізм управління повинен забезпечити кількісні та якісні зміни потенціалу:

$$PP \geq RP + P, PP / RP + P \geq 1. \quad (3)$$

Ця методика дозволить не тільки оцінити можливості саморозвитку економічної системи, але й оцінити ступінь дотриманості напрямів потенціалії та критеріїв модальності (основа потенціалогічного аналізу). Зауважимо про наступне: $(PP+P)$ оцінюється експертним шляхом у сполученні, а не розрізнено.

У результаті проведеного аналізу, за умов розрахунку формул 1 – 3, можливо отримати показник, який для власників та керівництва підприємства стане індикатором рівню потенціалу розвитку. Назву коефіцієнту – *КПРП* (коефіцієнт потенціалу розвитку підприємства). Якщо значення коефіцієнту *КПРП* буде перевищувати рівень 1, то для підприємства є можливість акцентувати увагу на власному саморозвитку, якщо значення показника буде нижчим за 1, то необхідно звертати увагу до залучення додаткових ресурсів із зовнішніх джерел фінансування, тобто розглядати і прораховувати ймовірність примноження можливостей (як зазначено у філософії можливого).

Висновки. Систематизація існуючих підходів до аналізу потенціалу розвитку підприємств дозволила виокремити два основних наукових підходи, які відповідають цілям дослідження: перший – спрямований на аналіз перспектив саморозвитку економічної системи; другий – спрямований на аналіз ймовірності примноження можливостей. У статті доведено необхідність розробки методичного забезпечення потенціалогічного аналізу розвитку підприємства. З метою підвищення якості його формування запропоновано організаційну модель методики та надано характеристику її елементам. Наукова значущість запропонованої моделі полягає у тому, що вона урахує взаємозв'язок між суб'єктом аналізу й суб'єктами прийняття рішень за його результатами, метою та завданнями аналізу, основними елементами моделі методики і результатом потенціалогічного аналізу, що надає змогу, у перспективі, сформулювати якісний аналітичний інструментарій. Узагальнення існуючого арсеналу методів стратегічного та фінансового аналізу, спрямованих на оцінку ступеня розвитку підприємства, дозволило сформулювати методику потенціалогічного аналізу, в основу якої покладено показники потенціалогічної стійкості. Її принципова відмінність полягає у можливості врахування шляхів розвитку підприємства з використанням показника *КПРП*: саморозвиток або ймовірність примноження можливостей, що простежуються у взаємозв'язку ресурсів і прибутку.

Прикладне значення отриманих результатів полягає в можливості прийняття своєчасних, обґрунтованих

управлінських рішень, спрямованих на підвищення рівня потенціалу розвитку підприємства.

Перспективами подальших досліджень є розробка якісного методичного інструментарію оцінки ймовірності примноження можливостей розвитку потенціалу підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=207781&cat
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. McCann P. Industrial location economics [text] / Edited by P. McCann. – Cheltenham Gloss: Edward Elgar Publishing Ltd, 2002. – 272 p.
4. Kreider B. Economic potential of Amish dairy systems [text] / B. Kreider, W.O. Mills. – Pennsylvania: The Pennsylvania State University, 2003. – 65 p.
5. Карлоф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символы [текст] / Б. Карлоф. – пер. с англ. – М.: Экономика, 1991. – 239 с.
6. Маркова В. Д. Стратегический менеджмент [текст] / В. Д. Макарова, С. А. Кузнецова. – М.: ИНФРА – М.: Новосибирск: Сибирское соглашение, 1999. – 288 с.
7. Амосов О. Ю. Оцінка потенціалу конкурентоспроможності як основного аспекту розвитку підприємства [текст] / О. Ю. Амосов // Проблеми економіки. – 2011. – № 3. – С. 78–83.
8. Васильківський Д. М. Трансформація періодів планування підвищення економічного потенціалу в системі стратегічного управління підприємством [текст] / Д. М. Васильківський // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 216–220.
9. Винокуров В. А. Организация стратегического управления на предприятии [текст] / В. А. Винокуров. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. – 160 с.
10. Галушка З. І. Стратегічний менеджмент: навч.-метод. посібник [текст] / З. І. Галушка, І. Ф. Комарницький. – Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2006. – 247 с., с. 98
11. Заруба В. Я. Моделирование управления финансовым потенциалом предприятия [текст] / В. Я. Заруба, Л. В. Потрашкова // Проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 33–37.
12. Левик С. І. Суть стратегічного аналізу та його значення для управління підприємством [Електронний ресурс] / С. І. Левик // Наукові конференції, 2009. – Режим доступу: <http://intkonf.org/levik-is-sut-strategichnogo-analizu-yogo-mistse-tarol-v-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom/>
13. Мороз Ю. Ю. Моніторинг як інструмент стратегічного аналізу в процесі управління економічним потенціалом підприємств АПК [текст] / Ю. Ю. Мороз // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 270–274.
14. Редченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі: навчальний посібник [текст] / К. І. Редченко. – 2-ге вид. доповнене. – Львів: «Новий світ – 2000», 2003 – 272 с., с. 38
15. Світлична Т. І. Оцінка стратегічного потенціалу підприємств житлово-комунального господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук [текст] / Т. І. Світлична. – Х., 2005. – 31 с.
16. Скібіцький О. М. Стратегічний менеджмент: навчальний посібник [текст] / О. М. Скібіцький. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
17. Таранюк Л. М. Методика стратегічного аналізу при проведенні реінжинірингу бізнес-процесів промислового під-

приємства [текст] / Л. М. Таранюк // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 4. – С. 120–126, с. 121.

18. Чичун В. А. Концептуальні основи стратегічного управління потенціалом підприємства як складова стратегічного аналізу [текст] / В. А. Чичун // Менеджмент і маркетинг. – 2012. – № 4. – С. 151–160.

19. Черняєва О. В. Методологічні засади формування стратегічного потенціалу підприємства [текст] / О. В. Черняєва, І. В. Гаврилова / Вісник Донецького університету економіки та права. – 2010. – № 1. – С. 92 – 95.

20. Гречина І. В. Теоретичні засади аналізу потенціалу економічних систем [текст] / І. В. Гречина // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр.– Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. – Вип. 35, т. 1. – С. 108–114.

21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

REFERENCES

Amosov, O. Yu. "Otsinka potentsialu konkurentospromozhnosti iak osnovnoho aspektu rozvytku pidpriemstva" [Evaluation of potential competitiveness as a major aspect of the company]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2011): 78-83.

Chychun, V. A. "Kontseptualni osnovy stratehichnoho upravlinnia potentsialom pidpriemstva iak skladova stratehichnoho analizu" [Conceptual foundations of strategic management capacity of the enterprise as part of the strategic analysis]. *Menedzhment i marketynh*, no. 4 (2012): 151-160.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Halushka, Z. I., and Komarnytskyi, I. F. *Stratehichnyi menedzhment* [Strategic Management]. Chernivtsi: ChNU, 2006.

Hrechyna, I. V. "Teoretychni zasady analizu potentsialu ekonomichnykh system" [The theoretical basis of the analysis of the potential economic systems]. *Torhivlia i rynek Ukrainy* vol. 1, no. 35 (2012): 108-114.

Kreider, B., and Mills, W. O. *Economic potential of Amish dairy systems* Pennsylvania: The Pennsylvania State University, 2003.

Karlof, B. *Delovaia strategii: kontseptsii, sodержanie, simvoly* [Business strategy: the concept, content, characters]. Moscow: Ekonomika, 1991.

Levyk, S. I. "Sut stratehichnoho analizu ta ioho znachennia dlia upravlinnia pidpriemstvom" [The essence of strategic analysis and its relevance to management]. <http://intkonf.org/levik-is-sut-strategichnogo-analizu-yogo-mistse-ta-rol-v-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom/>

Makarova, V. D., and Kuznetsova, S. A. *Strategicheskii menedzhment* [Strategic management]. M.; Novosibirsk: INFRA – M.; Sibirskoe soglashenie, 1999.

Moroz, Yu. Yu. "Monitorynh iak instrument stratehichnoho analizu v protsesi upravlinnia ekonomichnym potentsialom pidpriemstv APK" [Monitoring as a tool of strategic analysis in the management of the economic potential of agricultural enterprises]. *Visnyk ZhDTU*, no. 3 (53) (2010): 270-274.

McCann, P. *Industrial location economics* Cheltenham Gloss: Edward Elgar Publishing Ltd, 2002.

Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=207781&cat

Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. <http://www.nbuv.gov.ua>

Cherniaieva, O. V., and Havrylova, I. V. "Metodolohichni zasady formuvannia stratehichnoho potentsialu pidpriemstva" [Methodological principles of formation of the strategic potential of the company]. *Visnyk DonUEP*, no. 1 (2010): 92-95.

Redchenko, K. I. *Stratehichnyi analiz u biznesi* [Strategic analysis in business]. Lviv: Novyi svit – 2000, 2003.

Skibitskyi, O. M. *Stratehichnyi menedzhment* [Strategic Management]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2006.

Svitlychna, T. I. "Otsinka stratehichnoho potentsialu pidpriemstv zhytlovo-komunalnoho hospodarstva" [Evaluation of the strategic potential of housing and communal services]. *avtoief. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2005.

Taraniuk, L. M. "Metodyka stratehichnoho analizu pry provedenni reinzhynirynhu biznes-protsesiv promyslovoho pidpriemstva" [Methods for Strategic Analysis in conducting business process reengineering of an industrial enterprise]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky*, no. 4 (2010): 120-126.

Vasylykivskyi, D. M. "Transformatsiia periodiv planuvannia pidvyschennia ekonomichnoho potentsialu v systemi stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom" [Transformation planning periods increase the economic potential of the strategic management]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2013): 216-220.

Vinokurov, V. A. *Organizatsiia strategicheskogo upravlinnia na predpriatii* [Organization of strategic management at the enterprise]. Moscow: Tsentri ekonomiky i marketinga, 1996.

Zaruba, V. Ya., and Potrashkova, L. V. "Modelirovanie upravlinnia finansovym potentsialom predpriatii" [Simulation for the financial potential of the enterprise]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2012): 33-37.